

TIEDONHAKU

**Alakoulun
kalenterin kohta 31**

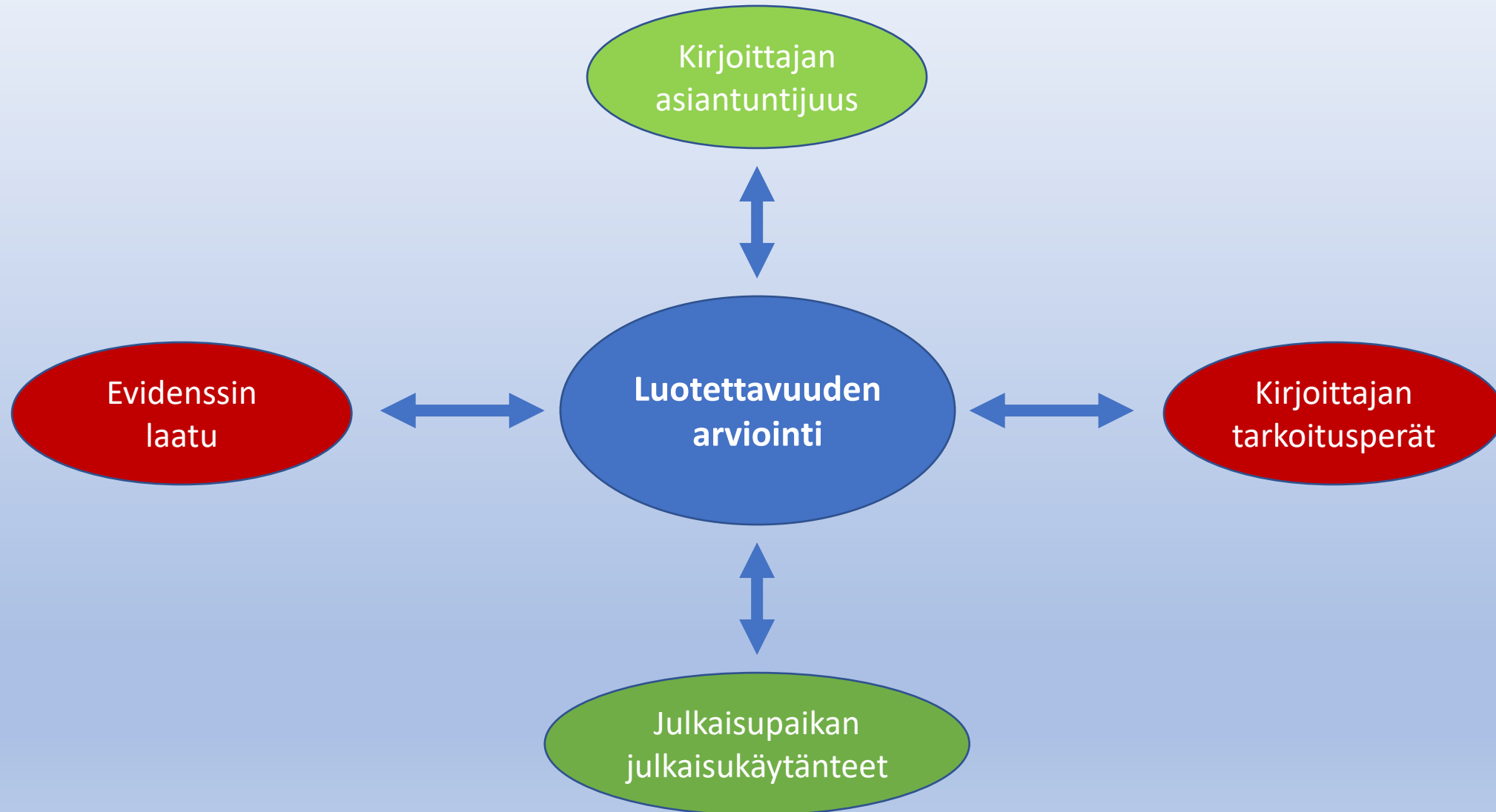

Kriittinen lukutaito

- keinoja tekstien luotettavuuden arviointiin

Tekstien luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä

Kirjoittajan asiantuntijuus

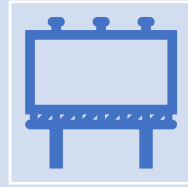
Kuka tekstin on kirjoittanut?

```
graph TD; A[Kuka tekstin on kirjoittanut?] --> B[Selviääkö hänestä esimerkiksi hänen koulutuksensa, mikä hänen ammattinsa on tai missä hän on töissä?]; B --> C[Esim. lääkäri on lääketieteen ammattilainen, opettaja kasvatustieteen, eversti puolustusvoimien, kokki tietää ruoka-aineista paljon jne.];
```

Selviääkö hänestä esimerkiksi hänen koulutuksensa, mikä hänen ammattinsa on tai missä hän on töissä?

Esim. lääkäri on lääketieteen ammattilainen, opettaja kasvatustieteen, eversti puolustusvoimien, kokki tietää ruoka-aineista paljon jne.

Kirjoittajan tarkoitukset

Mainostetaanko tekstin yhteydessä jotain? Onko samalla sivulla mainoksia liittyen aiheeseen?

Millainen tekstin tyyli on?

Vaikuttaako teksti puolueettomalta tietotekstiltä vai onko teksti selkeästi puolueellinen, jolla pyritään vaikuttaman lukijan mielipiteeseen asiasta?

Julkaisupaikan julkaisukäytännöt

Millä alustalla /
sivustolla teksti on?

Jonkin tunnetun
uutistoimiston sivu
(yle, mtv3 tms.)

Blogiteksti

Wikipedia

Jonkin suuren
organisaation
sivusto

Mieti julkaisupaikan
luotettavuutta siltä kantilta
voiko kuka tahansa julkaista
tällä sivustolla vai onko
kirjoittajat vain oman alansa
ammattilaisia

Esim.
terveyskirjaston
sivustolla kirjoittaa
vain lääkärit, ylen
sivustoilla jutut
tarkistetaan ennen
julkaisua,
wikipediaa voi
muokata kuka vain

Evidenssin laatu

Miten tekstin asiat on perusteltu?

Viitataanko tutkimustuloksiin tai onko siihen liitetty tilastoja?

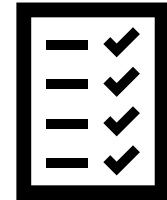

Onko tekstin lopussa (tai seassa) mainittu lähteitä tekstin tueksi?

Lyhyt muistilista luotettavuuden arviointiin

Arvioi seuraavat asiat luotettavuuden varmistamiseksi:

1. Kuinka luotettavana pidät tekstin kirjoittajaa?
2. Kuinka luotettavana pidät tekstin julkaisupaikkaa?
3. Perustuuko teksti faktoihin ja miten ne on perusteltu?
4. Yritetäänkö tekstillä vaikuttaa mielipiteeseen tai mainostaa jotain?

Luotettava teksti

- Kirjoittaja on luotettava
- Julkaisupaikka on luotettava
- Teksti on hyvin perusteltua
- Tekstissä ei mainosteta

DIGI *taito* KALENTERI

— uudet lukutaidot
kuopiolaisittain

Kuopion kaupunki / Ari Tikkanen
digitaitokalenteri.fi
2022

